

LA UN MOMENT ANIVERSAR. ȘAPTE DECENII DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR HORTICOL (1940-2010)

Sărbătorim 70 de ani de la înființarea facultății de Horticultură din Chișinău. Fiind prima instituție universitară de învățământ horticol din Moldova a constituit o verigă principală în politica statului moldovenesc, de reînnoire a horticulturii tradiționale și de modernizare a ei după cele mai noi principii. Rezultatele obținute în această direcție se pot identifica în realizările profesionale ale seriilor de absolvenți al căror număr a atins **8773** în domeniul horticulturii, viticulturii și vinificației, protecției plantelor, silviculturii și grădini publice.

Rodnicia activității lor este recunoscută în numeroase plantații pomicole, viticole și silvice, în parcuri și grădini botanice, în culturile legumicole și floricole existente în câmp, solarii, sere, depozite, crame, fabrici de vin și în multe alte realizări notabile. Nu există formații economice și sociale din Republică unde specialiștii noștri să nu activeze. Majoritatea absolvenților își onorează obligațiunile de agronom și inginer în toate subdiviziunile sistemului agroindustrial din Republică, mulți activează cu succes în diferite țări ale lumii. Pregătirea profesională la nivelul cerințelor actuale a permis multor absolvenți ai Facultății să devină renumiți organizatori și manageri ai Complexului Agroindustrial. **Miniștri:** A. Negru-Vodă; P. Pascari; I. Calin, Gr. Eremei, V. Proțenco; N. Luchianov; Gh. Ciorbă, A. Țurcanu; N. Zaicenco; V. Reabcici; E. Calenic; F. Zubatîi; G. Cușmăunsă; V. Vrabie. **Rectori:** Gh. Cimpoieș. **Directori de instituții științifice:** A. Popov; P. Patron; A. Vîlcu, Gh. Marin; C. Dadu; M. Rapcea; I. Popușoi; R. Haceaturean; V. Surugiu. **Directori de agenții:** V. Proțenco; A. Popușoi; V. Mironescu. **Prorectori:** A. Subotovici; V. Babuc; P. Patron; Gh. Gaberi; V. Roșca. **Decani:** V. Popov ; D. Petraș; Ia. Hanin; Ana Rebeza; V. Surugiu; V. Tanasiev; S. Certan; V. Bunu; V. Balan.

Pentru rezultate remarcabile în domeniul științei, tehnicii și producerii 9 absolvenți a facultății de Horticultură au fost decorați cu cea mai înaltă distincție de Stat – **Ordinul Republicii** – I. Popușoi, P. Patron, I. Calin, V. Obreja, I. Scutari, M. Rusu, T. Secrieru, V. Pascalov, Iu. Tulei.

Ultimele două decenii au făcut ca o parte însemnată de plantații viticole, pomicole și silvice, solarii, sere să treacă prin situații dificile, să fie defrișate sau vămuite de lacomii zilei.

Speram totuși că temelia pusă cu atâta dăruire de-a lungul celor șapte decenii va face să înflorească și să rodească din nou plantațiile pomicole și silvice, culturile legumicole și podgoriile Moldovei. Numai în anii 2008/2009 s-au înființat 4624 ha de plantații pomicole, 1525 ha de viță de vie și 14135 ha de arbori silvici. Această revigorare ne dă convingerea că pomicultura, viticultura, legumicultura și silvicultura ca ramuri principale a producției agricole nu pot să dispară și că oricând se vor găsi oameni competenți și dăruiți acestor domenii care să acționeze în așa fel încât să renască aspirațiile și realizările concrete preconizate de marii noștri înaintași.

Horticultura devine tot mai populară în economia globală și nu va pieri niciodată datorită nu numai celor care o slujesc în mod direct ci pentru că marea masă a oamenilor își va desfășura activitatea slujind-o cu credință, întrucât ea s-a dovedit în mod egal o nevoie a sufletului, a minții și trupului: dezvoltare, producere, distribuire și utilizare a fructelor, strugurilor, legumelor, florilor, plantelor ornamentale de seră și de câmp, precum și aspectul estetic al arhitecturii parcurilor, care necesită management intensiv și o atenție deosebită decât alte culturi agricole.

Facultatea de Horticultură pe parcursul a 70 de ani s-a afirmat prin pregătirea de cadre specializate în domeniul Științe agricole și printr-un nucleu didactic și științific de mare importanță, de notorietate națională și internațională. Ca o recunoaștere a rezultatelor

obținute pe țărîm științific 11 profesori universitari, absolvenți a Facultății au fost aleși ca **Membri de Onoare a Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gh. Ionescu Sisești”**, **România** (Ion Țurcan, Petru Patron, Ion Donică, Valerian Balan), **Membri Academiei de Științe Agricole din URSS** (Alexandru Negru-Vodă, Anatolie Subotovici), și **Membri Academiei de Științe a Moldovei** (Ion Popușoi, Nicolae Guzun, Vasile Babuc, Petru Patron, Gheorghe Cimpoeș), iar prof. univ. Gheorghe Cimpoeș și Vasile Babuc dețin titlul onorific de „**Doctor Honoris Causa**”.

Pentru soluționarea sarcinilor propuse colectivul Facultății se bazează și pe relațiile de colaborare fructuoasă cu Facultățile de Horticultură și Silvicultură din București, Cluj-Napoca, Iași, Craiova, Suceava, Moscova, Simferopoli, Odesa, Livov, ale unor universități din SUA, Italia, Suedia, Cehia, Polonia cu care întreține relații colegiale atât în aspect metodic, pedagogic, științific, cât și a schimbului de experiență, editarea comună a materialelor instructiv-didactice.

Pregătirea prin doctorat se bucură de o veche și autentică tradiție în rândul horticultorilor. Facultatea are dreptul de a organiza calificarea prin doctorat începând cu anul 1946, primii conducători de doctorat fiind: profesorii universitari P. Dorofeev, Gr. Kabluciko pentru specialitatea pomicultură, A. Ablov – chimia coordinativă, E. Malîșev – legumicultură, L. Kolesnik – viticultură, D. Verderevskii – protecția plantelor. Pe parcursul anilor a crescut atât numărul conducătorilor, cât și a specialiștilor, Facultatea devenind principalul for de calificare științifică superioară în domeniul horticulturii, viticulturii și protecției plantelor din țară.

Activitatea de cercetare în domeniu a fost determinată prin fondarea, în anul 1944 a SDE Chetrosu și SDE de Protecție a plantelor, cu laboratoare specializate în domeniul pomiculturii, legumiculturii, viticulturii, entomologiei, fitopatologiei, imunitate a plantelor și protecției plantelor. Un merit deosebit, în acest sens le revine academicienilor ai AȘM I. Popușoi, A. Negru membrilor corespondenți ai AȘM D. Verderevskii, G. Rudi, A. Subotovici, N. Guzun, V. Babuc, P. Patron, Gh. Cimpoeș, profesorii universitari Gr. Kabluciko, L. Kolesnik, Ia. Hanin, V. Tanasiev, Rozalia Țipruș, N. Perstniiov, V. Balan, N. Pamujac care în calitate de conducători științifici, au imprimat o înaltă exigență față de doctoranzi, creând în pomicultură, legumicultură, viticultură și protecția plantelor agricole adevărate școli.

Pe parcursul anilor potențialul științific din Facultate a desfășurat o amplă activitate de cercetare științifică la nivelul exigențelor actuale, care soluționează unele probleme de ordin practic în domeniul pomiculturii, viticulturii, legumiculturii, silviculturii și protecției plantelor. Rezultatele investigațiilor științifice efectuate au fost reflectate în manuale universitare, monografii, culegeri tematice, lucrări didactice, dicționare și îndreptare, cărți de popularizare a științei, broșuri, buletine informative, teze ale comunicărilor la conferințe științifice, congrese și simpozioane republicane și internaționale, reviste științifice de specialitate.

O caracteristică a cercetărilor științifice universitare întreprinse în ultimele decenii, a constituit-o caracterul lor aplicativ, prin adoptarea permanentă și directă la nevoile practicii. O bună parte din lucrările științifice au fost valorificate de către ministerul de resort, prin includerea principalelor rezultate și concluzii în instrucțiuni de producție, întrând astfel într-un circuit larg de fundamentare științifică a pomiculturii, viticulturii, legumiculturii, silviculturii și protecției plantelor agricole. Concomitent cu cercetarea științifică și drept urmare a acesteia s-au editat peste 3000 articole științifice, cca. 100 manuale, cărți și monografii și s-au realizat 56 invenții și inovații. În acest sens se menționează profesorii universitari D. Verderevskii (5 monografii și 4 invenții), Gh. Cimpoeș (4 manuale și 9 invenții), V. Babuc (3 manuale și 8 invenții), P. Patron (3 manuale), N. Perstniiov (3 manuale), V. Balan (2 manuale și 3 invenții), A. Jamba (4 manuale), S.

Bădărău (5 manuale). Au fost omologate 11 soiuri de tomate, ardei, ceapă, ridiche și 15 soiuri de viță de vie. O recompensă îndreptățită pentru intensa activitate pe tărâm științific o constituie acordarea Premiului Național în domeniul științei și tehnicii d-lui Gh. Cimpoeș, dr. h., prof. univ. pentru manualul “Pomicultura specială”, (2005) și a 7 Premii pentru Tineret în domeniul științei și tehnicii, A. Ungureanu, (1977); V. Balan, (1978); Gh. Cimpoeș, (1978); Ia. Hitron, (1985); V. Țuțuc, (1985); V. Dogotari, (1985); Gh. Nicolaescu, (2002).

O contribuție deosebită în activitatea de cercetare științifică își aduc prof. univ. Gh. Cimpoeș, V. Babuc, N. Perstnirov, N. Pamujac, V. Balan, V. Sava conf. univ. V. Roșca, M. Barbăroșie, A. Jamba, L. Vacarciuc, V. Andrieș, A. Peșteanu, V. Manziuc, Ia. Gumeniuc, S. Bădărău, V. Bunu, A. Bivol, N. Croitoru, Asea Timuș, Gh. Nicolaescu, V. Conovali. Tematica științifică a fost și este abordată la nivelul standardelor internaționale. Principalele rezultate obținute se axează pe: modernizarea și elaborarea de noi tehnologii ale plantelor horticole; fundamentarea conservării și folosirii ecosistemelor horticole prin promovarea tehnologiilor biologice; crearea de noi soiuri și hibrizi cu potențial biologic ridicat, rezistente la boli, dăunători și condițiile neprielnice de mediu; ameliorarea plantelor horticole și silvice; combaterea integrată a bolilor și dăunătorilor; optimizarea structurilor proceselor de producție în horticultură și silvicultură; fundamentarea gestionării durabile a pădurilor pentru potențarea funcțiilor ecologice, economice și sociale; conservarea, regenerarea și dezvoltarea durabilă a resurselor silvice; tehnologii și management forestier.

Învățământul superior horticol din Republica Moldova își are originea în Facultatea de Viticultură fondată în anul 1940, iar din octombrie 1944 activează cu două facultăți: Horticultură; Viticultură și vinificație. Facultățile dezvoltând tradițiile învățământului mediu horticol, viticol și vinicol înființat încă în secolul trecut la Chișinău (1789) și a învățământului superior agrar înființat în anul 1933 au militat cu toate forțele pentru adoptarea continuă a sistemului de învățământ la cerințele impuse de evoluția horticulturii, viticulturii, vinificației și imperativele social-economice în Republica Moldova.

Dacă la înființare (1940) Facultatea dispunea de o singură specialitate – Viticultură și vinificație, astăzi în structura sa funcționează 4 specialități la ciclul I: **Horticultură (1944); Protecția plantelor (1960); Silvicultură și grădini publice (1995); Viticultură și vinificație (2005)** și 4 specializări la ciclul II: **Științe horticole și agrosilvice; Managementul ecosistemelor forestiere; Științe horticole; Evaluarea ecosistemelor viticole pentru producția vitivinicolă cu denumire de origine.** Actualmente, în cadrul facultății își fac studiile la ciclul I, II și doctorantură peste 1000 de studenți, masteranzi și doctoranzi la învățământ de zi și cu frecvență redusă. Facultatea asigură fiecărui student posibilitatea de a se forma și dezvolta ca specialist.

În cadrul Facultății activează 6 catedre: Pomicultură, Viticultură, Legumicultură, Silvicultură și grădini publice, Tehnologia Vinului, Păstrării și Prelucrării Produselor Agricole, Protecția plantelor și 2 laboratoare științifice intercatedrale: Laboratorul științific aplicativ pentru legume, flori și ciuperci; Laboratorul de păstrare și prelucrare a produselor agricole. Catedrele reprezintă factorul principal al modernizării procesului instructiv educativ, oferind cadrul organizatoric și instituțional cel mai adecvat pentru stimularea creației tehnico-științifice a cadrelor didactice, pentru perfecționarea prin sistemul de masterat, de doctorat și pentru integrarea învățământului superior cu cercetarea, proiectarea și producția. Corpul didactic include – 2 membri corespondenți al AȘM, 4 profesori universitari, doctori habilitați, 21 conferențieri universitari, doctori în știință, 8 conducători de doctorat, 12 lectori superiori universitari și lectori universitari și 9 doctoranzi. În cadrul UASM activează Consiliul Științific Specializat DH 60.06.01.07-25.12.03 abilitat cu dreptul de a organiza susținerea tezelor de doctorat la specialitatea 06.01.07 - Pomicultură.

Eforturile corpului profesoral didactic sunt direcționate spre implementarea noilor tehnologii informaționale și perfecționarea metodologiei de instruire a studenților, evaluării cunoștințelor, perfecționarea programelor curriculare, planului de învățământ, realizarea cu strictețe a noului Standard național de instruire continuă a cadrelor în agricultură, racordat la stipulările doctrinelor educaționale ale Comunității Europene declarate la conferințele din Sorbona (1998), Bologna (1999), Berlin (2003).

Începând cu anul 2002, la toate specialitățile, se implementează Curriculum-ul pe discipline și Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS) care oferă studenților modernitate, mobilitate academică și eficiență socială. Aderarea la Procesul de la Bologna a deschis noi perspective pentru învățământul superior horticol. Procesul de studii este organizat prin învățământ de zi obligatoriu, cu frecvență redusă și la distanță (din 2003) la specialitățile Horticultură, Viticultură și Vinificație, Silvicultură și grădini publice, iar la specialitatea Protecția plantelor – învățământ de zi. În prezent durata studiilor la învățământ de zi este de 4 ani pentru deținătorii diplomei de bacalaureat și absolvenții colegiilor de specialitate și 5 ani pentru absolvenții școlilor medii de cultură generală, iar la învățământul cu frecvență redusă și la distanță durata studiilor se prelungește cu un an.

În procesul didactic, atât planurile de învățământ cât și programele analitice sunt întocmite astfel încât să răspundă trecerii de la învățământul informativ la cel formativ și de dezvoltare a deprinderilor practice. Se practică perfecționări ale metodologiei didactice, care se realizează prin implementarea tehnologiilor educaționale moderne: studii de caz, tehnici interactive, agricultură bazată pe dovezi, folosirea tehnologiilor informaționale moderne etc. În scopul optimizării procesului de învățământ se practică evaluarea prin testare, care asigură transparență, obiectivitatea evaluării și securitatea informației. A fost modificată și metodologia evaluării cunoștințelor la examenele de curs în 3 etape: testare curentă – 30%, reușita curentă – 30%, examen final – 40% din nota generală. În acest scop catedrele sunt dotate cu mijloace de transmitere a informației (televizoare, aparate video, calculatoare, aparate de proiectare, etc.).

Facultatea dispune de o bază solidă tehnico-materială a universității: amfiteatre, săli de curs, laboratoare, instalații și utilaj, precum și de centrul de calcul al universității. Creșterea numărului de specialiști, de studenți și a cadrului profesoral-didactic a impus extinderea spațiilor didactice și modernizarea potențialului tehnico-material al Facultății, toate acestea pentru a crea condiții optime de instruire, de cercetare și de trai pentru studenți.

Catedrele au în dotare calculatoare, imprimante, un echipament audio-vizual adecvat, care permit desfășurarea unei activități didactico-științifice la nivelul cerințelor actuale. Facultatea dispune de plantații pomicole și viticole moderne, colecții de specii horticole dendrologice, sere, solarii, câmpuri didactice viticole, pomicole, dendrologice și floricole. La acestea se mai adaugă un ocol silvic, 10 ha parc, pepinieră dendrologică și rozarii, o stație de avertizare a bolilor și dăunătorilor, etc.

Exprim convingerea tuturor profesorilor, studenților horticultori, viticultori, silvicultori și în domeniul protecției plantelor de la Facultate, că ne vom consolida eforturile, vom amplifica performanțele și vom deveni un centru de formare și perfecționare european în domeniile horticol, vitivinicol, silvic și în protecția plantelor.

Ca urmare a celor expuse mai sus este acreditarea națională a specialităților Horticultură și Viticultură și Protecția plantelor de către Consiliul Național de Acreditare a Instituțiilor de învățământ, aprobată prin Hotărârea Guvernului RM nr. 575 din 05. 07. 2001. În anul 2005 specialitatea Silvicultură și grădini publice (Hotărârea Guvernului RM nr. 446 din 27. 10), în anul 2006 Profilul Științific Horticultură (Certificat CNAA nr.013 din 16. 03), iar în anul 2007 specialitatea Protecția plantelor (Hotărârea Guvernului RM nr.

753 din 28. 06) au fost evaluate și acreditate. Recent Facultatea de Horticultură a demarat procesul de autoevaluare a specializărilor la masterat.

Actualmente, misiunea principală a Facultății de Horticultură este definită atât de pregătirea specialiștilor de înaltă calificare în domeniul horticol, vitivinicol, silvic și în protecția plantelor, cât și de reformare a învățământului horticol și silvic superior și a Complexului Agroindustrial al Republicii Moldova.

Facultatea de Horticultură este un bastion al gândirii hortiviticele și al culturii generale. Multe s-au schimbat. Au apărut metode de predare noi cum ar fi filme didactice, Internetul, CD-urile, DVD-urile și a. Însă au rămas neschimbate legile fundamentale ale transmiterii cunoștințelor: dragostea de artă și știința hortivitică, stima reciprocă a profesorilor și studenților, cultura generală, atenția față de concepția și strategia dezvoltării pomiculturii, legumiculturii, viticulturii, vinificației, floriculturii, silviculturii și arhitecturii peisajere. Toate acestea au fost însușite de absolvenții Facultății, care, în prezent activează în multe structuri economice din țară și de peste hotare și duc peste tot faima Horticulturii.

**Decan, dr. h., prof. univ.
Valerian BALAN**